בסוד שיח

שאול שיר

עלילה פשוטה ומבישה

אמת, הנושא המדיני הוא על סדר יומנו עם-הר-בה כותרות משנה, ומן הראוי היה לפתוח בו את המ-דור, מה גם שהוא מעסיק ציבורים גדולים במתנה הדתי לאומי. ובכל זאת אני מבקש לחזור לכותרות השבוע ברדיו, בטלוויזיה ובעתונות שעסקו באכזרי-ות רבה, בהיערכות הפנימית בכיכול במפר"ל, אם ראש המפר"ל, ובולון המר יחלים לפרוש מכהונת שר בשל בעיות בריאות.

הפרסומים הללו, אינם מוסיפים כבוד לתקשורת הישראלית, שמצד אחד נאבקת על כל התרופות ומאידך פוגעת קשות במנהיג פוליטי המאושפז בבית חולים ומרעילה את האוויר סביבו, שאינה תודמת לבריאותו. הכעס גדול שבעתיים, משום הי-דיעה שאם העיתונאים היו עושים עבודתם כראוי, היו מגלים כי הסיפור הוא חסר שחר וכי "הכל הולך אל מקום אחר", או יותר נכון מקור אחר, וכי בהחלט אפשר לוותר עליו.

מזה כמה ימים רווחים סיפורים, כי סגן שר הד-תות, יגאל ביבי דימן אליו לביתו באלעזר את תוג נאמניו וסם נרונו הדרכים לקידומו האישי. ברוח רו-מה סופר על מוכ"ל המפר"ל, זבולון אורלב, שהוא מזמן אנשים להתייעצויות, כדי לרחוף את עצמו לשולחן הממשלה וכיו"ב.

המידע היה הגיע גם ל"הצופה" ונשמע די אמין, משום שמספרים לך על מקום ועל אדם ועל תאריך ושמות "משתתפים. חייבת האמת להיאמר, כי כמ-עט נפלתי במלכודת זאת, שמאחוריה עמד, למי-טב הידיעה, אדם אמין. אלא שבדיקה יסודית סרם הסתת האשמה. הוכיחה, כי מדובר בעלילה ובסיפור-בדים, שאין לו ידיים ורגליים. אפשר היה לבדוק על-פי כללים ידועים, כי יגאל ביבי לא זימן איש לביתו באלעזר, וכי אם היתה אירושהי פגישה של שניים-שלושה אנשים במשרדו או בכנסת היא נסבה על נושאים שהיו רחוקים כרחוק מזרח ממע-רב ממה שפורסם בעיתונות. הוא הרין לגבי זבולון אורלב, סיפור שקרי שאפילו משל לא היה, ינועד לחיסול חשבונות פנימיים.

המקור המפיץ את הסיפורים הללו, גורם נזק חמיר לדימויה של המפר"ל, שתודה לאל השתחר-רה בשנים האחרונות מההדלפות הרכילותיות וה-אחרות, שבעבר גרמו לה אובדן של מנדטים בקלפי. ומעבר לכך הידיעות הללו מעודדות גל של חשדות והחשדות שאינן משרתות את כוונת המדליף. לשב-חו של עיתוי הנאמן של זבולון המר, סמנכ"ל המפ-רד, מנחם כהן, ייאמר, כי סירב לקבל את סיפורי הרכילות הדשעה ומעבר, עד כמה שידעו הגיעה, מראש המפר"ל להיות מושפע מהסיפורים שהופצו מאחוריו גבו, בהיותו מאושפז בבית-חולים.

לא יזיק לוועדת האתיקה של העיתונאים לקבוע כללים של "טעם טוב" בפרסום. לא יתכן שהעתונ-אים יהיו משוחררים מכל מגבלה ובשר-אדם יהיה למאכל, רק כדי למלא עוד. אינטרסים כנייר העתון.

אפשר אולי למצוא נחמה בעובדה, כי שום חבר-כנסת או שר מהמפר"ל לא היה מעורב בהרעלת הבארות וכי הכל התחיל ונגמר למעשה באדם אחד, שקשה מאד להבין איזה רווחים הוא מבקש להפיק מהפרסומים המבישים הללו.

נתניהו מצא אדמו"ר פחות

מאיר פנים

לראש הממשלה, בנימין נתניהו, היה חשוב מאד להתקבל אצל האדמו"ר מוריי"ץ שליט"א, העומד בראש מועצת גדולי התורה ו"חצר" בעלת השפעה לא מבוטלת במגזר החרדי. אחרי הסירוב לשמעון פרס ולאהוד ברק, ביקשו נתניהו ונאמניו להוכיח, כי למרות הכל עוד כוחם במותנם ברחוב החרדי. ריוב מקוריי האדמו"ר היו בדעה, כי עדיף שהפגישה הזאת תידחה למועד אחר, אלא שבסופו של דבר הכ-ריעה העובדה, כי מדובר בראש ממשלה, "אם הוא מבקש לבוא ולברך את האדמו"ר בברכת מזל-טוב לרגל נישואי נכדתו – אין לנעול בפניו את הדלת.

נתניהו זכה אמנם ל"הכנסת אורחים", אלא שמהר מאד הוא למד, כי הוא ניצב בפני אדמו"ר, שפניו אינן מאירות בשבעה יכי יש בלבו ספקות בדבר אמינות ההבטחות של ראש הממשלה.

מזכיר מועצת גדולי התורה, ר' יעקב ולצר, מז-כירו של האדמו"ר, הרשל כץ וכמובן איש אמונו של האדמו"ר, ח"כ הרב שמואל הלפרט, הבינו את האדמו"ר היטב לקראת הפגישה הזאת. במהלכה נתבקש נתניהו להצביע על מימוש סעיף כלשהי מההסכם הקואליציוני בין הליכוד לבין "יהדות התורה" והכוונה לא לאותם סעיפים שביישומם עוד החלה מפלגת העבודה בקמרנצ'יה הקודמת.

גם בסוגיית השלום לא רווה נתניהו נחת. בידוע הוא שהאדמו"ר בדרך כלל מגלה עמדות מתונות במישור המדיני אלא שבפגישה ביום שלישי, כאשר נתניהו דיבר על כך שהשלום חשוב, היה זה האדמו"ר שהזכיר לו כי גם הביטחון חשוב ("שיכולי לנסוע באוטובוסים".

ראש הממשלה הבין מייד לאן נושבת הרוח והב-טיח לאדמו"ר, כי "בעד שלום מוויתי לא אתן כלום".

מיעטו נתניהו את בית האדמו"ר, נאמר במפו-רש, כי לא ייצא ממנה דבר וכי אפשר היה לוותר עליה. בכל מקרה, האדמו"ר לא הצטער שהיא התק-יימה, משום שהיא החזיר בכך טובה לראש הממש-לה והיה בפגישה משום "הכנת השוב".

כזכור, בה-ערבותו של האדמו"ר, הסיס ראש הממשלה במטוסו חתן מחסידי ויז'ניץ, שנתקע בא-רץ בגלל השביתה של העובדים במשק. המחווה הז-את של בנימין נתניהו איפשרה את הפגישה למרות התשש מראש, כי היא לא תניב דבר, גם אם יינתנו הבטחות.

הוד והדר לבושו

"כל הפירות שגופלים לארץ אין להם קול והא-גוז כשנופל קולו הולך, כך צדיק שמת, קולו הו-לך בכל העולם" (פסיקתא רבתי י"א).

ואמנם כן, "קולו הולך בכל העולם", הזל מה-מוסד החינוכי המפואר שעליו הטביע חותמו, עבור כאן פרנציסקו שם עבר טיפולים רפואיים וכלה בבתים רבים של בוגרים, שחלקם הי' לו לב-נים.

צ' ובעלה, בוגרת המוסד ככפר חסידים שהפכה לבת-בית, נקלעה לחילוקי דעות עם בן זוגה. משהתקשו בגישור על פני חילוקי הדעות, הסכי-מו ביניהם, כי "פוטלה", מוטלה רפלד, יהיה הבו-רר ומה שיפסוק כך יהיה. רצתה ההשגחה העליונה וכך נגור והשניים לא זכו, שהאבא השני שלהם, שהיה לא פחות אהוב מהאבא הביולוגי הסתלק לבית עולמו, טרם יפסוק את פסוקו.

כאשר צ' הביאה ילדים לעולם בגיל מאוחר, היה זה רק טבעי שמוטלה יחליט איזה שמות יי-נתנו להם הוא בחר בשמות שכל כך התאימו לאישיותו: איתן, הוד והדר (לתאומים). ובשעה שקופת בני הזוג התרוקנה, היה זה מוטלה שהע-מיד לרשותם סכום נכבד, כדי שיוכלו לבנות את ביתם. והו רק מקרה אחד מני רבים, שנודע לנו דרך אגב, כאשר "קולו הלך בכל העולם" וצ' ט-לפנה וכתבה כמו שכת בוכה כאשר היא אירבה את אביה האהוב.

ספר עב כרך אפשר לכתוב על האיש הזה, מה-נך רגול, שהיה צדיק פשוטו כמשמעו בכל רדיוו. איזו אמונה, איזו אהבת אדם. מוטלה רפלד, עוד נשמה שנאספה לפאר את כסא הכבוד.

מחצרות אדמו"רים וחסידים

"נפש כי תחטא ומעלה מעל בה"

נוהג היה רבי דוכער, הרב המגיד הגדול ממזרי-טש זצוק"ל, לומר לתלמידו, האדמו"ר הזקן, רבי שניאור זלמן מלאדי זצוק"ל: "י"ט בכסלו הוא יום ההילולא של שניעו". ואכן כן. בי"ט בכסלו נפסר הרב המגיד וב"ט בכסלו שותרד האדמו"ר הזקן מס-אסרו הקשה בפטרבורג, בו נכלא על יסוד התסי-רות והפצתה. אשר-על-כן, סיפור השבוע, משלב את שני הענפים הללו, שלימרו, בין היתה, את תלמידי-הם, לראות את הרוחניות של כל דבר – גשמי.

במוצאי-שבת, בחנוכה, הצטרף האדמו"ר הזקן לסעודת "מלווה מלכה" בבית המדרש, אשר תורה וכל הנוכחים היו בשמחה רבה. שכן, רק לעתים נדי-רות היה הרבי משתתף בסעודות כאלו. לפתע קול בכי קודע-לב של אשה החדיר את הנוכחים.

בעיירה אחת, על הנהר העולה לויטבסק גרה אלמנה ולה שתי בנות ובן. הבן גלה למקום תורה ואילו הבנות עזרו לאמן בפונדק שלה. האם שירכה את הבת הבכירה לאברך למדן וירא-שמים, שהמ-שיך ללמוד תורה גם אחרי תתונתה. כגודל למדנותו כך גם גאוותו ומכל דבר פעום, נתעלה ונתגדל בעיני עצמו. כומר העיירה אהב להתרועע עם האב-רך והתאוותה עמו בענייני רת ולאחר כל ויכוח בו היה מנצח את הכומר, היתה שירדתו גוברת עד שפי רום.

בשירולו של הכומר, נסע האברך לויטבסק לפ-גוש את ראש הכמרים ולשוחח עמו בענייני רת. ראש הכמרים חלק לו כבוד רב והאברך ענה בתוכחה על כל השאלות שהציג לו בנושאי ההיהדות.

התפתח ביניהם ויכוח גדול, שבסופו יצא האברך וירדו על העליונה וכמובן גאוותו התרקיעה שחקים. אחר מחשוני הכמרים ביקש מהאברך שיאות להתוו-ער אתם במשך כמה ימים בשאלות רת והאברך הס-כים. לרשותו הועמדה דירה מיוחדת ואת מזונו היו מביאים לו מבחוץ. בימי שהותו שם, המשיך האברך בוויכוחיו עם הכמרים, שהתייחסו אליו בהרחת כבוד. משתמנו רבי השיח, נפרד ממנו ראש הכמרים ברברים חמים והאברך שב לביתו שמח וטוב-לב.

מספר שבועות לאחר אותו ביקור בויטבסק, הת-עכבו כמה אורחים חכמים מפונדק של הא-למנה, החתנת של האברך. בחוץ שרר חום כבד והללו החליטו לנפוש בפונדק עד שיוקל עומס החום. וכדרכם של תלמידי חכמים, שוחחו ביניהם בדברי-תורה. שמע האברך את החידושים שחידשו בסוגיות הש"ס והחל אף הוא להתערב ולהשמיע סב-רותיו, אף שלמדן היה, ככל זאת לא הגיע לערך ידענותם של האורחים, ובשמעם את סברותיו לעגו לו והעירו כי אברך בגילו צריך לשמוע מה שקשי-שים ממנו אומרים ועליו להתייחס בדרך-ארץ כפני בני-תורה.

הדברים פגעו קשות בגאוותו של האברך והלה החל לשטום בני-תורה, בטענה שאינם יודעים לכב-דו בכבוד הראוי לו כבן-תורה.

בסוף הסיפור הגיע ראש הכמרים מויטבסק בלוויית כמרים רבים מכל הסביבה, לחנוך מגזר באחת הע-יירות הסמוכות למקום מגוריו של האברך. משם נסע לבקר בכל העיירות שבסביבה ובבואו לעיירה שבה גר האברך, ביקרו ראש הכמרים ומקורביו בפונדק האלמנה. הם התרשו עמו ושוחחו עמו שעה ארוכה. מאז אותו ביקור, גדל כבודו של האברך בין הנוכרים שבעיירה וכרוב כבודו כך גדלה והתעצמה גאוותו.

אחרי תג הסוכות עזב האברך את ביתו לכמה שבועות. בשובו היה נרגש מאד ובעבור כמה ימים נסע שוב. לפני שבת חנוכה הגיע ממנו מכתב, שבו הוא מודיע, כי הוא מתגורר בחצרו של ראש הכמרים וכי ראש הכמרים הבטיח לו, שאם יהיה לאחד מאנ-שיו, הוא ירומממו מעלה מעלה והכל ירחשו לו כבוד רב. אשתו וחמותו לא הבינו את הכתוב במכתב. לקראת חנוכה חזר הבן, הבינה מהישיבה, קרא את המכתב ומתוך כאב עמוק פרץ בצעקה: זאב – כך שם האברך – יושב בבית ראש הכמרים ורוצה לה-שתמד. כשמוע אשתו ותמותו של האברך את דברי הבן פרצו ביללות ומיד לאחר ההבדלה נסעו אל הארמו"ר הזקן, על אף הקור והשלג העמוק. בבואם לבית האדמו"ר, נכנסו לבית המדרש שבו אמר אותה שעה חסידות ליד שולחן "מלווה-מלכה" ושקו ועקות-שבר: "רבי, הצילה נא, זאב שלנו נמצא אצל ראש הכמרים ורוצה להשתמד"!

תשובתו של הרבי היתה, כי לא יוכל לעזור במ-אומה, אלא שהוא רק יכול לספר מה שאירע בזמנו של מורו ורבו, הרב המגיד הגדול ממזריטש.

וכה סיפר האדמו"ר הזקן:

היה זה בחורף תקכ"ט, שהיתי אז במזריטש. לא רחוק משם היתה עיירה של נוכרים ובה התיישבו מספר משפחות יהודיות. רוח שטות נכנסה באחד מבניו של "בעל-בית" נכבד, אברך למדן ירא חטא, שמשכה אותו לשמד ר"ל. הסיבה לכך לא היתה כפי-רה כי אם באותו כאשר הלך אל הכומר, גלוה אליו אביו וטען באוזניו טענות שונות נגד מעשהו זה, אך ללא הועיל. קם האב ונסע אל המגיד הגדול ממזרי-טש. נכנס האב לחדרו של הרב המגיד ופרץ בבכי: אנא הצילו את בני משמד.

הרב המגיד שמע את כל אשר סיפר האב בשברון-לב. נתפס לדבקות והחל לומר תורה על הפסוק: "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה". וכאן החל האדמו"ר הזקן לחזור על תורתו של הרב המגיד. משסיים הרב המגיד את אמירת התורה, הורה למני-ין מתלמידיו לומר תהלים במשך כל הלילה עד שי-איר הבוקר.

אני – סיפר האדמו"ר הזקן – הייתי ממניין התל-מידים שאמרו תהלים במשך כל הלילה. כאור הבו-קר בא האברך לבית מדרשו של הרב המגיד. אף אחד מהתלמידים לא שאל אותו מאומה. הוא שהה כמה ימים במזריטש, ביקר אצל הרב המגיד וחזר לביתו.

כשסיים האדמו"ר הזקן לספר את הסיפור האמור בפני האלמנה בנה וכלתה, בירך ברכת המזון והלך לחדרו. מיד בחדו במניין אברכים שאמרו תהלים במשך כל הלילה. כאור הבוקר חזרו האלמנה, כלתה ובנה לביתם. לא עברה שעה קלה מעת עזובם את המקום ואל בית המדרש של האדמו"ר הזקן נכנס אברך נסך על כתפיו. בשמעו שכל הנוכחים בבית המדרש אומרים תהלים בלב נשבר, הצטרף גם הוא לאמירת התהלים ובכה ברמעות שליש. כל הנוכ-חים הבינו שהוא האברך ואז, תתנה של האלמ-נה בעלת הפונדק, אלא שאף אחד לא ריבר אתו על כך ולוא מלה אחת.

בכל השבוע של חג התנוכה שהה האברך בליאו-ני ובשבוע שלאחר חנוכה נכנס ל"יחידות" אל האדמו"ר הזקן וחזר לביתו. כעבור כמה שבועות עבר עם כל משפחתו לעיירה אחרת, שירך את גיסתו עם בחור הגון מהישיבה הויטבסקאית ונהיה לאחד מא-חרי הרבי החסידים היושבים על התורה ועל העבודה ועל דא"ח (רבדי אלוקים חיים – כינוי לחסידות).

תודתי נתונה למספר החסידי ההיסטוריון החסי-די, הרב א. ח. גליצנשטיין.

■ עורכת המוסף: נעמי גולן